

کارشناسی

یکی از مسائلی که از سالها یاینطرف موجب عدم رضایت مردم و کلاء داد دستری شده کارشناسی است . در عدلیه همینکه امری بکارشناسی ارجاع گردید طرفین دعوی حق دارند احساس نگرانی کنند مگر اینکه کارشناسانی را که انتخاب شده اند شناخته باشند صلاحیت فنی آنها ، جزز گردیده باشد .

مطابق ماده اول قانون راجع بکارشناسان رسمی مصوب ۲۳ بهمن ماه ۱۳۱۷ در حوزه هایی که وزارت دادگستری اعلام میکند هر وقت رجوع بکارشناسی لازم باشد دادگاه ها و بار که ها و هر مقام رسمی دیگر باید منحصر ا از این کارشناسان رسمی انتخاب کنند . باین دستور قانون باهمیت تاثیر کارشناسان در مرافعات بی میریزد . زیرا اختیار از محکمه خارج و بدست کارشناسانی می افتد که هیچیک از دو طرف دعوی ممکن است آنها را نشانند . هر چند ماده ۶۰ قانون آئین دادرسی مدنی مقرر داشته که هر گاه عقیده کارشناس با اوضاع و احوال محقق و معلوم مسئله موافقت نداشته باشد دادگاه برای اثبات مخالفت نظر کارشناس با اوضاع و احوال محقق و معلوم مسئله موافقت نداشته باشد دادگاه متابعت آن عقیده را نمی نماید اما اثبات مخالفت نظر کارشناس با اوضاع و احوال محقق و معلوم مسئله امری آسان در هر مورد نیست و بسا اوقات مشاهده شده بسواسطه دشواری اثبات امر فوق حقوق بسیاری از اشخاص در دادگستری تضییع گردیده و صاحبان حق این را بحساب دستگاه قضائی گذاشته اند .

بعضی اوقات نظر ناصحیح کارشناس راه قضاوت صحیح را بر قاضی مسدود میسازد چه قضات تخصص و بصیرت در امور فنی ندارند که بتوانند نظر کارشناس را رد کنند و حکم خود را متکی بنظر کارشناس میکنند و اثبات ناصحیح بودن نظر کارشناس هم در خیلی از امور دشوار است بنا بر این اگر موضوع کارشناسی مبتنی بر اصول و مقررات و پیش بینی های کافی نباشد مسلما حق بسیاری از اشخاص در معرض تضییع خواهد بود و هر گاه توجه بعدم رضایت از جریان دعوی نتائیم مشاهده میکنیم که یکی از موضوعات موجب عدم رضایت عده زیادی از مراجعین دادگستری کارشناسی است

شروطی که ماده دوم قانون کارشناسان رسمی برای کارشناسان رسمی معین نموده چند چیز است که فقط دو مورد آنرا در این مقاله محتاج بذكر میدانم :

۱ - داشتن تخصص کامل در علم یا فنی که داوطلب کارشناسی در آن هستند .

۲ - عدم شهرت بفساد اخلاق

از احاطه صلاحیت علمی قید داشتن تخصص کامل اطمینان بخش است ولی قید مزبور فقط شامل مسائلی میتواند باشد که تحت قواعد علمی در آمده و یا تحصیلات علمی در آن مورد شده است مثل مهندسی . پس باید توجه داشت که اگر کسی کارشناس رسمی در مهندسی است باید تخصص کامل در آن علم داشته باشد و لذا کسی که در مهندسی دارای درجه عالی علمی نیست که از طرف شورای فرهنگ رسماً تصدیق شده باشد و با علاوه اذداشن درجه علمی دارای تخصص نیست نمیتواند فقط باتکاء داشتن درجه علمی کارشناس رسمی باشد بلکه شرط تخصص که بدون تمرین و عمل میسر نخواهد بود باید در نظر گرفته شود و من خود می‌شناسم اشخاصی را که واجد شرط مزبور نبوده و معذالك توانسته‌اند پروانه کارشناسی بدست بیاورند

بعضی از امور است که برای تخصص در آن درجات علمی در میان کارشناسان رسمی آن رشته وجود ندارد مثل عمل قناتی که معنی ها باتکاء سوابق خود درخواست پروانه بعنوان متخصص میکنند البته در اینگونه موارد تشخیص بسیار دشوار است بیشتر اشکالات در امور کارشناسی مربوط باینگونه موارد است که کارشناسان مسائلی را نظری وبدون تحقیق علمی اظهار میکنند و خود را بهیچ قیدی مقید نمیدانند

اکنون برگردیم به آئین نامه قانون کارشناسان رسمی وماده ۶ آن بموجب این ماده پس از رسیدن درخواست های کارشناسی اداره فنی وزارت دادگستری اطلاعاتی در اطراف معلومات و اخلاق داوطلبان از طریق دادگاه ها و دادسرا ها و ادارات دادگستری وسایر ادارات مربوطه بدست میآورد . وهمین ماده شش است که باید تامین صلاحیت علمی و اخلاقی کار شناس را کند اما ماده ۶ مزبور کافی جهت مقصود نیست زیرا این ماده تحقیق در اطراف معلومات و اخلاق کارشناسان هر دورا از ادارات دادگستری و دادگاه ها و دادسرا ها و ادارات دولتی خواسته در صورتیکه دادگاه ها و دادسرا ها و ادارت توانایی و صلاحیت فنی و علمی برای اظهار نظر درباره معلومات اشخاص ندارند و راجع باظهار نظر در

باره اخلاق داوطلب کارشناسی نیز ادارات مزبور طرق و وسائلی ندارند که بتوانند تحقیق کافی در باره داوطلب کنند بنا بر این با اجراء ماده شش آئین نامه نمیتوان اطمینان داشت که صلاحیت علمی و اخلاقی کارشناسی که ادارات و محاکم نامبرده در ماده ۶ آئین نامه جواب مثبت درباره او داده اند مجرز است .

اما از جهت احراز صلاحیت اخلاقی کارشناس نیز شرط عدم شهرت به فساد اخلاق بنتهایی کافی بنظر نمیرسد زیرا کمتر کسی است که شهرت بفساد اخلاق داشته باشد و بنا بر این فرض آنقدر نادر است که در میان داوطلبان کارشناسی در روز اول مصداقی پیدا نخواهد کرد و رلی چون کارشناسی در حفظ و یا تقسیم حق مردم تاثیر زیاد دارد حق این است قید عدم شهرت بفساد اخلاق از قانون برداشته شده و شهرت بحسن اخلاق جانشین آن گردد تا اشخاصیکه اطمینان بحسن اخلاق خود دارند درخواست کارشناسی نمایند

علیهذا طریق احراز صلاحیت علمی و اخلاقی کارشناسان ناقص است و بهمین جهت است که عدم رضایت زیادی از موضوع کارشناسی هم وجود دارد در صورتی که هر گاه قبلا از جهت احراز در صلاحیت مذکور بطریق مطمئنی اقدام شود نباید در امر کارشناسی عدم رضایتی وجود داشته باشد مطابق ماده ۷ آئین نامه يك کمیسیونی درباره صلاحیت داوطلبان مطالعه و اشخاص شایسته را انتخاب میکنند و این کمیسیون عبارت است در شهرستان از رؤساء دادگاه و دادسرا و اداره ثبت محل و در مرکز استان از رؤسا دادگاه و دادرای استان و شهرستان و رئیس اداره ثبت استان و در مرکز از رؤساء دادرها و دادگاههای استان و شهرستان و رئیس اداره فنی وزارت دادگستری و نماینده اداره ثبت کل پس تعیین احراز صلاحیت با کمیسیون مزبور است و بنظر نویسنده این رسیدگی ناقص است و اطمینان بخش نمیتواند باشد و باید طریقه اطمینان بخش دیگری در نظر گرفته شود.

آنچه بنظر نویسنده میرسد و در مرکز میتوان بواسطه داشتن اشخاص و وسائل آنها اجرا نمود این است که در موارد مختلف موضوعات محتاج بکارشناسی درجات علمی وجود دارد مثلا مهندسی و معماری و آبیاری و امور فنی مختلف دیگر - در اینگونه موارد درجاتی مثل شهر تهران که عده ای تحصیل کرده در آن زیاد است حتما باید داوطلبان از میان اشخاص واجد درجات علمی باشند . و در مسائلی که داوطلبان دارای درجه علمی بقدر کافی موجود ندارد از اشخاص فاقد درجات علمی درخواست کارشناسی پذیرفته گردد

اما در مورد صاحبان درجات علمی هم تنها بدرجه علمی نباید اکتفا کرد بلکه رعایت تجربه و تمرین و سابقه عمل رانیز باید کرد و شرایط راطوری قرار داد که اشخاص بدون سابقه عمل تنها بانکاء درجه علمی نتوانند کار شناس رسمی شوند و برای احراز صلاحیت علمی و تخصص تنها تصدیق کمیسیون -مزبور نباید کافی بنظر برسد بلکه باید قبل از آنکه کمیسیون اظهار نظر در صلاحیت علمی کند داوطلب کارشناسی تصدیقات دیگری که مثبت تخصص او باشد ارائه کند مثلا در مورد مهندسين و اطباء باید کانون مهندسين و کانون با جامعه پزشکان و در مورد تقويم اجناس بازرگانی اطاق بازرگانی صلاحیت علمی و اخلاقی داوطلب را تصدیق نمایند و در مورد صلاحیت اخلاقی همانطوری که برای عضویت انجمن شهر لازم است داوطلب را عدهای معرفی نمایند داوطلب کار شناسی را نیز لازم است عدهای از معروفین محلی که حسن شهرت دارند معرفی کنند

علاوه از معرفی علمی و اخلاقی بدو طریق مذکور بنظر نویسنده اقتضاد دارد برای کارشناسی نیز يك دوره کارآموزی تعیین نمود که در نزد کارشناسان رسمی آن دوره رایباید و پس از آن بوسیله هیئتی ازمختصین هر يك از علوم از داوطلب کارشناسی اختیار بعمل آید تا اطمینان بیشتری حاصل گردد که در عمل نیز صلاحیت او امتحان شده و مورد تصدیق مختصین قرار گرفته است .

بنا بآنچه گفته شد نظر نویسنده این است که باید در آئین نامه کارشناسی بشرکت عدهای ازمختصین علوم و امور فنی و نسبت بکلیه کار شناسانی هم که تاکنون پروانه کارشناسی داشته اند تجدید نظر شود تا با توجه بر مراتب مذکور در این مقاله راجع بصلاحیت علمی و اخلاقی کارشناسان رسمی اطمینان بیشتری حاصل شود با این ترتیب اشخاصی که واجد صلاحیت علمی مذکور در قانون نباشند موفق بتحصیل پروانه کارشناسی دشوار است بشوند و این امر در اصلاح امور دادگستری تاثیر عمده خواهد داشت

يك موضوعی که تذکر آن لازم بنظر میرسد این است که برای جاب کارشناسانی که دارای درجه علمی و تخصص کافی هستند باید اقدام نمود چه اشخاص مزبور بعلت کمی دستمزد و طولانی بودن تشریفات رسیدگی که وقت زیادی در در مواردی تلف میکنند حاضر بقبول کار شناسی نمیشوند برای رفع این نقیصه باید مقرراتی وضع نمود و میزان مزد کارشناس هائی از این قبیل را باید در صورت

اعتراض یکی از طرفین دعوی بنظر محاکم گذرد که باتوجه بوقوعیت علمی و شغلی کارشناس دستمزد او را معین کنند و ماخذ این دستمزد چیزی باشد که خود کارشناس رسمی مطالبه میکند و در مورد تردید محکمه حق داشته باشد بوسیله اهل خبره جاب نظر کند و نظر اهل خبره را که در عرض کارشناس باشند بورد اجرا بگذارد با این ترتیب شاید بتوان عده‌ای از متخصصین را برای داوطلبی کارشناسی حاضر نمود

مطلب دیگر قابل ذکر آنکه در مورد کارشناسان رسمی بمدد نباید توجه داشت بلکه هر قدر صلاحیت علمی و اخلاقی آنها بیشتر و عدد آنها کمتر باشد مفیدتر خواهد بود و چون امروز در اکثر مسائل ماخذ تحقیق شده علمی وجود دارد باید سعی کرد اشخاص واجد درجات علمی بشرط داشتن سابقه عمل وارد کارشناسی شوند و برای ورود آنها باید مزایایی برای آنها قائل شد تا جلب گردند

شعبه کارشناسی و امور تخصصی